

Figuri de stil: O incursiune în arta exprimării

Figurile de stil sunt **procedee** prin care se modifică înțelesul propriu al unui cuvânt sau construcția gramaticală uzuală, conferind **forță** unei imagini sau expunerii.

Definiție generală

Figurile de stil sunt cuvinte sau grupuri de cuvinte (expresii) ce modifică raporturile firești dintre **semnificant** și **semnificat**, deviind de la modul curent de corespondență dintre obiect și cuvânt.

Figuri de stil la nivelul literelor

Asonanța

Repetarea unor **vocale** cu efect sonor.

Onomatopeea

Cuvânt alcătuit pe modelul **armoniilor imitative**, imitând sau sugerând sunete naturale.

- Exemplu: *Tropotele de pe coridor i-au determinat să iasă din sala de ședințe.*

Aliterația

Repetarea **consoanelor** sau **silabelor** inițiale.

- Exemple:
 - "În grădina lui Ion" (din folclor)
 - "Nunta Zamfirei" (George Coșbuc)

Figuri de stil la nivel morfologic și sintactic

Repetiția

Repetarea unui cuvânt sau a unei expresii în diferite poziții ale enunțului.

Afereza

Eliminarea unui sunet sau grup de sunete de la **începutul** unui cuvânt.

- Exemplu: *'nalt, 'ngrămădeală*

Sincopa

Eliminarea unui sunet sau grup de sunete din **interiorul** unui cuvânt.

- Exemplu: *dom'le, mulț'im* (în loc de *mulțumim*)

Apocopa

Căderea unui sunet sau grup de sunete de la **sfârșitul** unui cuvânt.

- Exemplu: *copilu', săru' 'mâna*

Forme ale repetiției

Figura de stil	Definiție	Exemplu
Anafora	Repetarea unui cuvânt sau a unei expresii la începutul propozițiilor sau frazelor, accentuând o idee.	<i>Era casa pe care re și-o dorise din copilărie, casa pe care re o visase de atâtea ori, casa pe care re de atâtea ori o desenase, casa perfectă; casa pe care re nu și-o putea însă permite.</i>
Antanacloza	Repetarea unui cuvânt cu sens diferit, creând un joc de limbaj bazat pe polisemie și omonimie.	<i>În această problemă ar trebui să arate că este moț și nu cu moț.</i>
Epifora	Reluarea unui cuvânt la sfârșitul unei propoziții sau a unei propoziții la sfârșitul unei fraze.	<i>Au năpustit în biroul directorului angajații, angajați care re nu și-au primit salariile de trei luni.</i>
Anadiploza	Reluarea ultimei părți dintr-o propoziție în propoziția următoare.	<i>În guvern se fură, în parlament se fură, în justiție se fură, până și din Biserică se fură.</i>
Polisindet	Enumerare în care elementele sunt legate prin conjuncții coordonatoare.	<i>Nici nu mai vrea să locuiască împreună cu părinții, nici singură nu vrea să stea.</i>
Asindet	Suprimarea conjuncțiilor coordonatoare dintre cuvinte sau propoziții.	<i>Toți, politicieni, manifestanți, polițiști, au cântat împreună până au răgușit.</i>
Enumerația	Prezentarea succesivă a unor fapte sau aspecte, cu relație de coordonare între termeni. Poate fi sub formă de epimonă (utilizare excesivă a conjuncțiilor coordonatoare).	<i>Fata asta este și inteligentă, și frumoasă, și harnică, și tot ce-ți poți dori.</i>
Anacolutul	Construcție gramaticală greșită, ilustrând lipsa de cultură sau logică.	-
Brahilogia	Evitarea reluării în enunț a unor termeni exprimați anterior.	<i>Unii studenți au lipsit de la conferință, alții au fost prezenți și foarte activi.</i>
Elipsa	Suprimarea unei părți din enunț, deoarece este neesențială sau	<i>Primul motiv vi l-am explicat. Iar al doilea derivă direct din primul. (se evită repetarea cuvântului motiv).</i>

dedusă din context. A nu se confunda cu elipsa geometrică.

Înteruperea enunțului, partea
Aposiopeza omisă fiind considerată de
prisos sau subînțeleasă.

"Dați-mi voie! Dați-mi voie! (...) Din doua una, dați-mi voie: ori să se revizuiască, primesc! dar sa nu se schimbe nimica, ori sa nu se revizuiască primesc! dar atunci să se schimbe pe ici pe colo, și anume în punctele esențiale. Din această dilemă nu puteți ieși... Am zis!"

Figuri de stil: Între retorică și expresivitate

Invocația retorică

Rugămintă adresată divinității, muzelor sau unor persoane reale pentru a cere ajutor.

Eufemismul

Îndulcirea unei expresii dure sau jignitoare prin înlocuirea ei cu alta.

- Exemplu: *Și-a pierdut viața* în loc de *a murit*.

Interogația retorică

Întrebare la care nu se așteaptă răspuns, fiind evident și cuprins sau sugerat în enunț.

- Exemplu: *Poate cineva învăța într-o zi ceea ce noi studiem de ani buni?*

Inversiunea

Răsturnarea cuvintelor în propoziție pentru a evidenția un anumit termen.

- Exemple: *Impertinentul participant a fost scos afară din sala de conferințe.*

Hiperbatul

Inversare în topica normală, plasând termenul important la final.

Apostrofa

Întrerupere a expunerii, adresând unui interlocutor o întrebare, afirmație sau exclamație.

- Exemplu: *"Cum nu vii tu, Țepeș Doamne, ca punând mâna pe ei Să-i împarți în două cete: în smintiți și în mișei"*

Gradația

Trecerea treptată, ascendentă sau descendentă, de la o idee la alta, nuanțând exprimarea.

- Exemplu: *"Călăreții împlu câmpul și roiesc după un semn Și în caii lor sălbatici bat cu scările de lemn; Pe copite iau în fuga fața negrului pământ, Lănci scânteie lungi în soare, arcuri se întind în vânt; Și ca nouri de aramă și ca ropotul de grindeni, Orizontu-ntunecându-l, vin săgeți de pretutindeni..."*

□ Imprecația

Exprimarea, sub formă de blestem, a dorinței pedepsirii unei persoane.

- Exemplu: *"Te blestem sa te-mpuți pe picioare. Să-ți crească măduva, bogată și largă, Umflată-n sofale, mutată pe targă. Să nu se cunoască de frunte piciorul, Rotund ca dovleacul, gîngaș ca urciorul. Oriunde cu zgârciuri ghicești mădulare, Să simți ca te arde puțin fiecare."*

Figuri de stil la nivel semantic sau figuri de cuvânt

Comparația

Alăturarea a doi sau mai mulți termeni pentru evidențierea primului.

- Exemple:
 - Un termen concret cu altul tot concret: *"Pe un deal răsare luna, ca o vatră de jărat"*
 - Un termen abstract cu altul concret: *"Trecut-au anii ca nori lungi pe șesuri"*
 - Un termen concret cu unul abstract: *"Soarele rotund și palid se prevede printre nori Ca un vis de tinerețe printre anii trecători"*
 - Un termen abstract cu altul abstract: *"Anii tăi se par ca clipe Clipe dulci se par ca veacuri"*

Invectiva

Exprimare violentă, apostrofă necruțătoare la adresa unei persoane.

- Exemplu: *"Prea v-ați arătat arama, sfâșiind aceasta țară, Prea făcurăți neamul nostru de rușine și ocară, Prea v-ați bătut joc de limbă, de străbuni și obicei, Ca să nu s-arate-odată ce sunteți - niște mișei!"*

Metafora

Trecerea de la sensul obișnuit al unui cuvânt la alt sens, printr-o comparație subînțeleasă.

Epitetul

Determinarea unui substantiv sau verb printr-un adjectiv sau adverb, exprimând însușiri reflectate în simțirea și fantezia scriitorului.

Clasificarea metaforei

Clasificare după	Tipul metaforei	Descriere
Ortega y Gasset	Metafora conștiinței-tablă	Metaforă simplă, cu o singură semnificație (sens denotativ).
	Metafora conștiinței-vas	Metaforă complexă, cu mai multe semnificații (sens conotativ).
Tudor Vianu	Metaforă explicită	-
	Metaforă implicită	Alcătuire dintr-un singur cuvânt cu valoare de sugestie, de regulă pe lângă o construcție verbală; se aseamănă cu simbolul.
Lucian Blaga	Metaforă plasticizantă	-
	Metaforă revelatorie	-

Sinecdoca

Lărgirea sau restrângerea sensului unui cuvânt prin folosirea întregului în locul părții (și invers), a particularului în locul generalului, a materiei în locul lucrului însuși etc.

- Exemple:
 - "50 de capete de vite" (*capete pentru animalele cu totul*)
 - "Această firmă deține cele mai bune creiere din țară" (*creiere pentru oamenii cu cele mai strălucite minți*)

Metonimia

Înlocuirea cauzei prin efect, a efectului prin cauză, a operei cu numele autorului, a unui produs cu originea lui, a concretului cu abstractul etc., pe baza unei relații logice.

Antiteza

Opoziția dintre două cuvinte, fapte, personaje, idei, situații.

Personificarea

Atribuirea de însușiri umane lucrurilor, obiectelor.

- Exemple: *norii plâng*; *soarele râde*; *stelele clipesc*

Cuvinte și expresii la figurat

Modificarea valorii semantice a cuvântului sau expresiei, utilizată în anumite împrejurări.

- Exemple:
 - *Ea o inimă de aur – El un suflet apostat.*
 - *s-a dus de râpă* (s-a pierdut, s-a stricat)
 - *i-a pus coarne* (= l-a înșelat)
 - *a cincea roată la căruță* (= inutilitate)
 - *valurile vieții* (= întâmplările vieții)

Hiperbola

Exagerarea intenționată a trăsăturilor unei ființe, lucru, fenomen sau eveniment, pentru a impresiona cititorii.

- Exemplu: *"Gigantică poartă-o cupolă pe frunte,"*